

SÖZ KÜTÜPHANECİNİN

KÜTÜPHANEYE İLĞİ

Halkımızın yüzde yetmiş çocuk her şeyi okulda öğrenir kanaati ile hareket etmektedir. Halbuki çocuk çok şeyi evde, okulda ve cemiyette öğrenir. Bu gün yetişkin neslimiz, köylerimizde kırılan penceresini yapıştırmak için, gazete alma ihtiyacı duymakta kahve ve kumarhanelerimiz bir iken iki, iki iken üç olmakta kötü ihtiyatların alındığı bu yerlere rağbet edilmektedir. Meşhur bir atalar sözü vardır: «Ağaç yaş iken eğilir» diye; işte çocuklukta kazanılan bazı alışkanlıklar da ölünceye kadar devam eder. Çocuğa küçük yaşta verilecek en iyi hazine okuma zevk ve alışkanlığıdır. Diğer ülkelerde beş yaşlarında anne ve babalarının nezaretinde çocuk kütüphanelerine getirilen küçüklere ilk defa çeşitli resimleri konuşturmak suretiyle önce kitap sevgisi, sonra da okuma zevk ve itiyadı verilmektedir.

Çocuklarımız için modern pedagoji sistemine göre ayarlanmış olan çocuk kütüphaneleri onlara sadece bilgi vermez. Çeşitli eğitim — öğretim araçları ve okudukları eserler sayesinde iyiyi—kötüyü, güzeli—çirkini haklıyı—haksızı daha küçük yaşta seçme melekesi kazandırır.

İlk kuruluş yıllarında, bir kitap al ver durumunda sanılan bu müesseselerimiz, münevver zümrenin bile yanında geri hizmet ve pasif bir görev olarak görünmektedir. Halbuki buranın çocuk film leri, şiir, hikâye, masal saatleri, temsil ve folklor çalışmaları, resim—iş teşhirleri, müzik saatları gibi çeşitli eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yapıldığı bir yer

olduğunu bilmemektedirler. Mesleğimizin ilk yıllarında okul kitapları yanında diğer eserlerden de istifade etmesini söylediğimiz çocuk velisi, yüz kuruşa bir kitap alıncaya kadar dört yumurta alırım, çocuğun yüzüne kan gelir diyordu. Bugün artık okumanın diğer zaruri ihtiyaçlar kadar önemli olduğu bilinmektedir.

Çocuk kütüphaneye yalnız kendi isteği ve verilen bir ödevi yapmak için değil aynı zamanda burada yapılan çeşitli eğitim - öğretim faaliyetlerinden nasibini almak içinde gelmektedir. Çocuk velileri, ilk ve orta öğretim görevlileri öğrencilerinin en iyi bir şekilde yetişmesi için çocuk kütüphanesi faaliyetlerini iyice bilmesi, çocuk edebiyatı yanında çocuk kütüphanelerinin önemini kavramaması ve bu müesseseleri benimsemesi, şarttır. Öğretmenlerin yaz ayları seminerlerinde kütüphanecilik konuları öğretilmeli onlar da bir kütüphaneci kadar öğrencilerin aradıkları konuların hangi kitaplarda olduğunu bilmeli ve öğrencinin seviyesine uygun kitaplar tavsiye edebilmelidir. Bu suretle, okul ve kütüphanenin işbirliği yapmasında öğrencilerin kazançları bilinmelidir. İlk okulun birinci devresinde, hayat bilgisi dersinden evimiz — ailemiz konusunu işliyen bir öğretmen çocuk kütüphanesindeki konu ile ilgili eserler hakkında malûmat sahibi olmalı, yine ilk okulun ikinci devresi için, coğrafya dersinden bölgeleri vazifelendiren bir öğretmen Akdeniz bölgesini işlerken konu ile ilgili

masal, hikâye, şiir ve tekerlemeleri buradan temin ederek dersler arasındaki ilişkiyi en iyi şekilde kurmuş, küme faaliyetlerini okul dışına sızdırmış olmalıdır.

Kütüphaneye devamlı öğrencilerin, üst sınıf ve okullardaki başarıları, bu kurumların faydalarını gösterir birer delildir. Kütüphane hizmetlerini köylere kadar götürdüğümüz an, bu millet cehaletten kurtulacaktır. 1967 yılında temin etmiş olduğum çeşitli bankaların cüzdan ve takvimleri ile yapmış olduğum şiir, masal, hikâye yarışmasında yazmış olduğum hikâye ile komisyonumuzu bile şaşırtan ilk okul beşinci sınıf öğrencisi, kütüphanemizdeki çalışmaları ile yalnız okuma zevkini değil aynı zamanda yazma zevk ve kabiliyetini de buradaki çalışmalarına borçludur.

Hastahanedeki iki öğrenciden birine soruyorsunuz; nasıl geçti günlerin diye. Biri okuma fırsatı buldum, zamanımın nasıl geçtiğini bilmiyorum, istemiş olduğum kitapların gönderildiğine çok teşekkür ederim diyor. Diğeri ise çok sıkıldım, her an beni çıkarmaları için doktorlara rahat vermedim, saatlerim günler, günlerim de haftalar kadar uzuyor. burada demiştir. Bu öğrenciden birinci si kütüphaneye devamlı diğeri ise devamsızdır.

Artık 20 nci asır dünyasında okuma, yazma bilmek bir şey ifade etmez, kültürlü olmak gerekiyor okuma zevk ve itiyadını almak gerekiyor.

Mustafa AÇIKALIN

**Merkez Çocuk Kütüphanesi
Öğretmeni BURDUR**

PAMUKPINAR İLKÖĞRETMEN OKULUNDA KÜTÜPHANE HAFTASI MÜNASEBETİYLE BİR KONUŞMA

Bugün dünya milletlerinin bir çoğu kütüphane ve kütüphaneciliğin bir ilim olduğuna inanarak bu sahada bir hayli ilerlemişlerdir. Uygarlık nasıl ki usul vasıtası ve ferdi iradelerle vücuda gelen hadiselerin mecmuu ise bu hadiselerin mayası kültür olmadıktan sonra insan yararına bir düzen düşünülemez. İlimleri bir araya getirmek, bunları ilmi yollardan istifadeye sunmak ta başlı başına bir ilim haline gelmiştir.

Bu sahada dev adımlarla ilerliyen milletlere yetişmemize imkân yoksada memleketimizde kütüphane ve kütüphaneciliğin lüzumuna inanılarak imkânlar dahilinde çalışmalara başlanmıştır.

Türk Kütüphaneciler Derneği Genel Merkezi hayırlı bir adım atmış kütüphane ve kütüphaneciliğin yurt çapında yayılması, bilinmesi ve daha çok fayda-

lanılmasını temin için her yılın Kasım ayının son haftasını kütüphane haftası olarak kutlamaya karar vermiştir. İlk defa olarak 1964 yılının Kasım ayında geniş çapta bir kutlama töreni yapılmıştır. Bu haftanın kutlanmasına bütün yayın organları iştirak etmiş Türk Hava Kurumuda Ankara'nın birçok semtinde şu dövizleri atmıştır: (Kitaplara kavuşmak için sizde çevrenizde bir kütüphane açılmasına gayret ediniz. Her aradığınız bilgiyi ancak kitap ve kütüphanelerden bulursun. Her kitap ilme giden yoldur. Bir kütüphane açılır bir hapishane kapanır. v.b.)

Bu itibarla güzel mesleğimin bir eri olarak kütüphane haftası münasebetiyle kütüphanenin tarihçesini özetliyerek sizlere sunmakla bu haftaya katkıda bulunmanın hazzını duyacağım.

Umumi kütüphanelerin mevcudiyeti medeniyet kadar eskidir. İsa'nın doğumundan 600 yıl ve belkide daha çok evvel Asur krallarından Asurbanipal o zamanlar basma ve yazma kitapların yerine kaim olan kuru toprak üzerine oyulmuş tabletlerden bir kolleksiyon yapıp Ninovadaki sarayında muazzam bir kütüphane meydana getirmişti. Son zamanlarda Irak'ta yapılan hafriyat Nippur civarında yine İsa'nın doğumundan 3000 sene evvelisine ait böyle bir zengin kütüphanenin enkazını meydana çıkarmıştır.

Eski devirlerin en muazzam kütüphanesi Ptoleme sülalesine mensup hükümdarlar tarafından tesis edilmiş olan meşhur İskenderiye kütüphanesi idi. Bu kütüphanede Akdeniz milletlerinin bütün edebi ve ilmi hazineleri toplu bulunuyordu. Akdeniz ve Ege kıyılarında vukua gelen muharebeler ve İskenderiye'ye karşı yapılan akınlar bu paha biçilmez kütüphanenin tedricen mahfına sebep oldu. Bazı tarihçiler bu kütüphaneden arta kalanları cahiliyet inançları diye halife Ömer'in yaktırdığını yazmışlarsa da bu isnat hıristiyanlık taassubunun ve islâm düşmanlığının doğurmuş olduğu bir hürafedir denilmektedir.

İlk büyük umumi kütüphane Abbasi halifesi Al-Mamun tarafından Bagdat da kurulan Dâr Al-Hikma'dır bütün ilimlere ait kitaplar bulunan kütüphane Moğolların Bağdad'ı yağma ettiklerinde zevale ermiştir. Bu meyanda Mısır Fatimi hükümdarlarının Kahire'de kurdukları çok zengin kütüphaneler çağında isim yapmıştır.

Üçüncü büyük kütüphane Endülüs Emevi halifelerinin Kurtuba'da kurdukları kütüphanedir. Bu da İspanya'nın Mürabitlar tarafından istilâ edilmesinden sonra dağılmıştır. Çok ehemmiyetli kütüphaneler arasında Gazneli Sultan Mesud'un kurduğu kütüphaneyi zikredebiliriz.

Hıristiyan alemi ise orta çağda kütüphane kurmaya başlamış kilise ve ma-

nastırlarının çoğunda tesisler yapılmış. Kıymetli kitaplar zincirle bağlı olarak muhafaza edilirdi. Amerikalılar dünya yüzünde ilk umumi kütüphanenin kendi ülkelerinde Benjamen Franklin tarafından tesis olduğunu iddia ederler. Halbuki, yukarıda bahsettiğimiz kütüphaneler Amerika kıtası keşfedilmeden önce hal-kin istifadesine açıldı.

Çağımızda ise Amerika her sahada olduğu gibi kütüphane sahasında da bütün milletlerin önüne geçmiş bulunmaktadır. Modern eserleriyle her sınıf insanın istifade ettiği ve her yaşa göre bölümleri bulunan şaheserler gün geçtikçe çoğalmaktadır. Vaşington'daki Kongre kütüphanesi çağımızda dünyanın bir numaralı kütüphanesidir. Dünyanın en zengin kütüphanelerinden olan Paris'teki Milli kütüphane XVI. asırda tesis olunmuştur. Bundan sonra Lonradaki British Museum kütüphanesi gelir. Papalığın merkezi olan Vatikan kütüphanesi ise tarihi kıymete haiz olup sayılı kütüphaneler arasında yer alır.

Bizde kütüphaneler Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulmaya başlamış Abdülhamit devrinde bunlar daha çok geliştirilmiştir. En eski kütüphanemiz Beyazıt'taki Devlet Kütüphanesidir. Bunu Süleymaniye kütüphanesi, Fatihteki Millet kütüphanesi, Ankara, İzmir, Konya, Zonguldak'taki kütüphaneler takip eder.

Türkiyede modern kütüphanecilik çok yavaş gelişmeye başlamış pek çok gecikmeden sonra 1948 de Millî Kütüphane vücuda getirilerek halkın hizmetine sunulmuştur. Kütüphaneler hizmet şekillerine göre sınıflandırılır.

Millî kütüphane halk kütüphanesi, bilimsel araştırma kütüphaneleri, okul kütüphaneleri, çocuk kütüphaneleri, hastahane ve hapisane kütüphaneleri, gezici kütüphaneler. Hepsinin gayesi medeniyete hizmettir.

Gayesi hizmet olan ve tarih boyunca lüzumuna inanılarak meydana getirilen bu kuruluşlar erbabının elinde olmadıktan sonra gayesinden uzaklaşmış olur.

Bunun içindir ki, kütüphanecilik sahasında ileri gitmiş milletler yalnız muazzam binalara milyonlarca kitap doldurmanın bir fayda temin etmeyeceği gerçeğini göz önüne alarak fakülte seviyesinde okullar açarak kütüphaneci yetiştirmeye başlamışlar ve bunu müstakil, geçerli bir meslek haline getirmişlerdir. Onlar için bir doktor, bir mühendis nasıl ki lüzumlu ise kütüphanecide o derecede lüzumludur.

Bizde ise onbeş yirmi sene öncesine dönersek kütüphanelerimiz bir kitap deposu kütüphanecilerimiz ise meslek erbabından olmıyan enerjisini kaybetmiş geri hizmette tabir edilen sakat ve malûl insanların barınağı idi. Fakat dünyanın her hangi bir yerinde meydana gelen müsbet bir olay yavaştı olsa her tarafa ulaşacağı için Amerika ve Avrupadaki kütüphane ve kütüphaneci gelişimi yavaş yavaş bize de sirayet etmiştir. Kütüphaneciliğin bir ilim olduğuna kanaat getirildiği cihetle bizde de kütüphaneci yetiştirme amacı ile İstanbul'da Edebiyat, Ankara'da Dil ve Tarih Coğrafya Fakültelerinde Kütüphaneci yetiştirilmeye başlanmıştır. Bu kuruluşlar bugün yeterli olmasada gelecek için ümit vericidir.

Sizlere kütüphane tarihçesinin kısa bir özetini sunmaya çalıştım. Artık şüphe kabul etmiyen bir gerçektir ki kütüphaneye önem vermıyen milletler çağdaş uygarlıktan uzak yaşamaktadır. Çok okumanızı tavsiye ediyorum. Asrımız kültür asrıdır. Damardaki kan vücut için nasıl lüzumlu ise şahsiyet için kültür de o derecede lüzumludur.

Yeni nesil eserim diyen Türk genci : Medeniyet diye tarifini yaptığımız yaşama düzenine uyma mecburiyeti vardır. Buna uymak için medeni birer fert olarak yetişmemiz medeni bir millet olarak muassır seviyeye ulaşma çabasını göstermemiz hayati önemi ha'zdir. Bugün bir milletin hayat iksiri kültürdür, fikir ürünüdür. Milletlerin medeniyet seviyesi fikir ürünlerine verdiği değerle ölçüldü-

ğü bir gerçektir. Çok önem verilen bu fikir ürünleri muntazam ve ilmi usulle göre geliştirilmelidir. Muassır seviyeye ulaşmak için kültürün ön plânda tutulması lâzımdır, bununla yarına güven duyulur.

Ferdin cemiyetteki yeri kültürü nisbetindedir. Manevi bir güç olan kültür sağlamlık derecesine göre cemiyette temel tutar. Buna her ferdin ihtiyacı vardır. Çünkü ferdi hayat olmayacağı gibi kültürsüz ferdin de cemiyette yeri olamaz. Kültüre önem vermıyen milletler de medeniyetten uzak kalmışlardır. Kültür hayatın materyalidir. Ürünü ve tamamlayıcısıdır. Dinlerin en ulvisi İslâm dinin mukaddes kitabı ilk bildirisinde (İkre) oku diyor. Oku ki düşüncenin ötesini yaşa, hayâl de olsa yaşamak iyidir.

Arkadaş sende oku. Nuru zulmetten avır zilletle yaşanmaz, şeref senin içindir al o şerefi kendine, milletine, nesline devret. Medeniyet denen düzende hakkın olan üstün yerini tut. Çünkü sen Türksün.

O Türk ki özgürlük, egemenlik ve uygarlığını çağdan çağa aktarıp mutlak hakimiyet kuran Orta Asya'da kükrediği zaman Avrupanın uykusunu kaçırdı; soysuzlaşan ahlâk temelleri üzerinde şaklıyarak Allahın kara kırbacı derirtti. Altaylardan attığı oku Alp dağlarından aşırın koca Türk. Medeniyetin yapımında en büyük unsur sendin; çok yoruldu uykudasin. Ey Türk oğlu uyan, silkin artık gitsin üzerine çöken bezginlik. Atının nalından çıkan kıvılcımlarla kıtalara medeniyet ışığı götüren, bozkurt mızraklı, kırmızı ve keki keki erkek koka tarihi şanlı adı şanlı, kanı temiz asil Türk.

İffet ve cesareti ahlakla perçinliyerek ruhuna sindir. Erdemliği kendine mal ederek kültürle piş. Medenilik vasıfları ile mücehhez olarak bu mübarek sathın müdafaasına koş. Unutmaki feza çağındayız. Oklar, kalkanlar müzelik oldu. Sen müdafaanı kalemle kültürünle yapacaksın.

Yeni nesle şekil verecek olan Türk genci: Medeniyet yapımında en büyük pay sana düşmektedir. Sen kudretli bir ordusun. Tanrısal bilim anlamına gelen (İrfan), iç huzur ve bilgi ile anlatan manasını taşıyan (Feyz) ordusu. Milletlerin kaderi üzerinde rol oynayan kimselerin hakkımızda söylediği binlerce vecize uydurulmuş değildir. Adaletin bihakkın temsili cesaretin timsali ile elde edilmiş tarihimizin şeref madalyalarıdır. Atalarımızın bu mirasını koru. Sensin onu yarına aktaracak, Bu şeref madalyaları kararmanın. Daima parlak olarak gelecek kuşaklara bunu ulaştıramazsan emanete ihanet etmiş olursun. Bunun muhafazası için her Türk ferдинin kültürden nasibini alması zaruridir. Cehalet esarete kültür medeniyete giden yoldur. Bunu asla unutma. Bu vatanın ve milletin ilelebet payidar kalmasını istiyorsan meşaleli kültürle ışı, çünkü sen Türksün bu vatan da Türkiye.

Efsane tanrılarının aşk cenneti, medeniyetin beşiği olan vatanım. İrkimin

okları gibi çatik ebruler arasından zuhal bakışım. Şebabet çağında yıldız çelenkleri ile alnı parlayan sırma, sırma saçlı bakirem, Vatanım Türkiye.

Kıtalar sende birleşir. Fatihler sende yetişir. Adaleti sen dağıtırsın, Tanrıya uzanan eller sende. Yunusu ,Emrahi, Köroğlusu, Dadaloğlusu sende, Vatanım gelinlik kız bakirem seni kimse alamaz.

Gül, gül gayri isteyen varsa er meydanına (Kılıç oluğundan kanı şerbet edip içen gelsin) Mehtabında aşıkların destanını yazıyor. Uyandı, gelecek sana hazırlanıyor. Susuyan dudaklarınla içeceksin nuru. Sana yakışmaz uyku, sana yakışmaz tembellik, keder. Uyandı Türk oğlu ilmi, irfanı almına çelenk eder. İrfan ordusu yaktı meşalesini. Canavarın tek dişini koparıp taaffün eden düzenin yerine hakiki medeniyeti kaim edecek.

Medeniyet yolu kütüphaneden geçer.

Bedrettin ILICA

**Pamukpınar İlköğretmen Okulu
Kütüphane Memuru**